

prezentujące źródła historyczne wraz z narzędziami służącymi ich krytyce. Szkolną edukację historyczną wspomagać mogą te multimedia, które umożliwiają kontakt uczniów ze źródłami historycznymi, a więc Internet, e-podręczniki, gry komputerowe itp. Szczególną rolę w tym względzie pełnić powinny internetowe witryny bibliotek i muzeów. Takie zadanie stawiać należy także przed archiwami, z których większość czynnie uczestniczy w edukacji społeczeństwa, wykorzystując w tej materii technologie informatyczne. Nie ma więc żadnych wątpliwości, że przyszłość szeroko rozumianej nauki historycznej opierać się będzie w dużej mierze na multimediami.

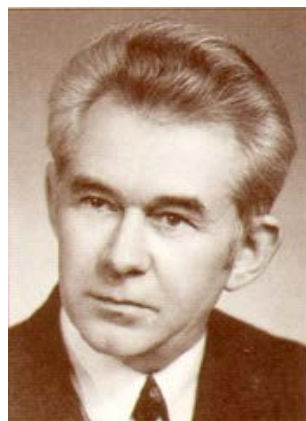
Należy mieć nadzieję, że – zgodnie z zapowiedzią organizatorów – w 2013 r. ukaże się publikacja, zawierająca teksty wszystkich omówionych wyżej wystąpień, uzupełniona także o te referaty, które z różnych względów nie zostały wygłoszone podczas konferencji⁴⁶.

Hubert Mazur

Archiwum Państwowe w Kielcach

SPRAWOZDANIE Z OBCHODÓW JUBILEUSZU 90. ROCZNICY URODZIN PROFESORA ANDRZEJA TOMCZAKA

Andrzej Tomczak urodził się 12 września 1922 roku we wsi Biesiekierz Górzewo, obecnie powiat Zgierz. Jest synem Anieli z domu Twardowskiej oraz ojca Józefa, a wnukiem Kazimierza Twardowskiego – profesora Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, twórcy filozofii uniwersyteckiej. Swoją edukację na poziomie



Andrzej Tomczak

(fot. w: *Dorobek naukowy i dydaktyczny toruńskiego ośrodka archiwistyki*, pod red. H. Robótki, Toruń 2011).

⁴⁶ Były to następujące referaty: dr Lucyna Harc, *E-Biblioteka Historyczna Uniwersytetu Wrocławskiego. Pomysł na reedycję i upowszechnienie śląskich starodruków*; dr Bar-

szkoły powszechnej i gimnazjum ukończył w Łodzi, tam również rozpoczął naukę w Liceum Humanistycznym A. Zimowskiego, którą przerwał wybuch II wojny światowej. Po włączeniu Łodzi do Rzeszy, przedostał się do Generalnej Guberni. W 1941 roku wstąpił do Związku Walki Zbrojnej. Rok później złożył maturę w warszawskim tajnym Liceum św. Stanisława. Po zakończeniu wojny rozpoczął studia historyczne najpierw w Łodzi, a od 1946 roku kontynuował je na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu. W trakcie studiów Andrzej Tomczak zainteresował się archiwistyką, co zaowocowało praktykami archiwalnymi w Archiwum Głównym Akt Dawnych, pod opieką wybitnych archiwistów – Jadwigi Karwasińskiej i Adama Stebelskiego. W 1948 roku uzyskał magisterium z filozofii w zakresie historii, na podstawie pracy *Walenty Dembiński, ostatni kanclerz Polski Jagiellońskiej*, którą napisał pod kierunkiem profesora Ludwika Kolankowskiego. Po ukończeniu studiów nadal związany był z toruńską uczelnią, gdzie pracował jako młodszy asystent, a później asystent. Dwa lata po uzyskaniu tytułu magistra zdobył tytuł doktora nauk humanistycznych na podstawie dysertacji pt. *Walenty Dembiński i jego ród*, której promotorem był również pierwszy rektor UMK. Jeszcze w 1950 roku, z powodów politycznych, zmuszono Tomczaka do opuszczenia uczelni. Przez następne sześć lat związany był z Łodzią i tamtejszym Wojewódzkim Archiwum Państwowym, gdzie pracował na stanowisku archiwisty, później kustosa. W rok po przełomie październikowym 1956 r. Andrzej Tomczak wrócił na Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, gdzie objął stanowisko adiunkta w Katedrze Archiwistyki i Nauk Pomocniczych Historii. W 1964 roku uzyskał na Wydziale Humanistycznym UMK stopień doktora habilitowanego w zakresie historii nowożytnej i nauk pomocniczych historii na podstawie rozprawy *Kancelaria biskupów włocławskich w okresie księgi wpisów (XV–XVIII w.)* oraz kolokwium habilitacyjnego. Rok później został docentem w Instytucie Historii UMK. Pod koniec lat sześćdziesiątych, dzięki staraniom profesora Tomczaka, Instytut Historii UMK, jako jedyny w Polsce, zmienił nazwę na Instytut Historii i Archiwistyki UMK, a w miejsce Katedry Archiwistyki i Nauk Pomocniczych Historii zostały utworzone dwa samodzielne zakłady – Archiwistyki (na którego czele stanął Andrzej Tomczak) i Nauk Pomocniczych Historii. Od 1973r. przez pięć kolejnych lat Andrzej Tomczak pełnił funkcję zastępcy dyrektora Instytutu, w jego kom-

petencjach był m.in. rozwój nauki i kierunku archiwistyki. Ponownie zajmował to stanowisko w latach 1981–1987. Dnia 4 kwietnia 1974 roku Andrzej Tomczak uzyskał na mocy uchwały Rady Państwa tytuł profesora nadzwyczajnego, a 19 lutego 1981 roku otrzymał tytuł profesora zwyczajnego.

Nie sposób wymienić w skrócie wszystkich naukowych i pozanaukowych osiągnięć profesora Tomczaka. W swojej pracy wniósł bardzo wiele w rozwój archiwistyki polskiej. Wykształcił liczne grono uczniów, których znaczna część na resztę życia związała się z archiwistyką, pracując zarówno w archiwach, jak i na uniwersytetach. Do chwili obecnej profesor Tomczak bierze czynny udział w życiu uniwersyteckim, jest członkiem Stowarzyszenia Archiwistów Polskich, Towarzystwa Naukowego w Toruniu oraz innych instytucji. Profesor Tomczak to przede wszystkim znakomity dydaktyk, który w swojej pracy зараżał studentów historii i archiwistyki zainteresowaniami. Do chwili obecnej jego wykłady dotyczące historii archiwów w Polsce oraz archiwów w regionie cieszą się wyjątkową popularnością⁴⁷.

W 2012 roku obchodzono jubileusz 90. urodzin Andrzeja Tomczaka. Rozpoczęły się one na VI Powszechnym Zjeździe Archiwistów Polskich we Wrocławiu. Miało to miejsce we wrześniu tego roku.



Andrzej Tomczak na jubileuszu 60-lecia toruńskiej archiwistyki
(fot. K. Kopiński)

Dnia 12 października 2012 roku obchody urodzin profesora odbyły się na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu. Uroczystość zorganizowano w Sali Rady Wydziału Nauk Historycznych. Gospodarzem był dziekan WNH prof. Jacek Gzella, który powitał wszystkich gości, m.in. JM Rektora UMK prof. Andrzeja Tretyna, senatora Jana Wyrowińskiego oraz zgromadzonych przyjaciół i współpracowników Andrzeja Tomczaka. Łącznie na uroczystość przyjechało ponad dziewięćdziesięciu gości z całej Polski.

Pierwszy głos zabrał Jan Wyrowiński, który jako wicemarszałek Senatu RP

⁴⁷ J. Tandecki, *Profesor Andrzej Tomczak, człowiek, uczonek, nauczyciel. W osiemdziesiątą piątą rocznicę urodzin*, „Archiwista Polski” nr 2 (46)/2007, s. 17–27.

oraz Przewodniczący Rady Fundacji Generali Elżbiety Zawackiej, przekazał medal Senatu Rzeczypospolitej Polskiej dla profesora Tomczaka.

Następnie Janusz Tandecki przybliżył sylwetkę Jubilata: oprócz życiorysu, przybliżył również dokonania naukowe Andrzeja Tomczaka. Po tym wystąpieniu dziekan Jacek Gzella oddał głos JM Rektorowi; prelegent wyraził swoje ubolewanie, że późno poznał Andrzeja Tomczaka, a miało to miejsce w Klubie Profesora UMK. Rektor Tretyn pragnął uścisnąć dłoń Jubilata, który znał osobiście pierwszego rektora uniwersytetu, a następnie przekazał list gratulacyjny.

Następnie Dziekan przekazał głos prof. Jerzemu Wyrozumskiemu, sekretarzowi generalnemu PAU, który przeczytał list gratulacyjny od Polskiej Akademii Umiejętności, podpisany przez prezesa Andrzeja Białasa i sekretarza generalnego PAU.

Krzysztof Mikulski, jako były prezes Polskiego Towarzystwa Historycznego oraz przewodniczący Rady Archiwalnej, złożył gratulacje w imieniu nieobecnego prezesa PTH Jana Szymczaka.

Następny głos należał do przyjaciółki profesora Tomczaka – Elżbiety Wejmann, która złożyła serdeczne życzenia Jubilatowi oraz uraczyła przybyłych gości historią trudnej, ze względu na zawieruchę wojenną i czasy okupacji, przyjaźni z Andrzejem Tomczakiem.

Po tym wstąpieniu głos zabrali przedstawiciele władz archiwalnych. Kolejno listy gratulacyjne i życzenia przekazali: dyrektor AP w Łodzi – Piotr Zawilski, który odczytał również życzenia od prezesa Stowarzyszenia Archiwistów Polskich – Kazimierza Jaroszka, oraz Andrzej Biernat z NDAP, który złożył życzenia w imieniu Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych i przeczytał list gratulacyjny od Władysława Stępniaaka – Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych.

Wyjątkowe życzenia w postaci wiersza Jana Kasprowicza pt. *Witajcie kochane góry*, przeczytała Janina Huppental, reprezentantka toruńskich bibliofilów, do których grona od ponad 30 lat należy profesor Tomczak.

Dalsze życzenia i gratulacje złożyli przedstawiciele środowisk naukowych i akademickich: profesor Maria Koczerska z Uniwersytetu Warszawskiego oraz dr Hanna Krajewska z Archiwum Polskiej Akademii Nauk.



(fot. Andrzej Romański)

Następnie głos zabrała była seminarzystka profesora Tomczaka, a obecna dyrektor AP w Toruniu – Beata Herdzin, która podziękowała za lata pracy naukowej oraz życzyła dalszych sukcesów. Do życzeń dołączył się dyrektor AP w Bydgoszczy – Eugeniusz Borodij.

Dalsze życzenia popłynęły z Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie; złożyli je prof. Krzysztof Skupieński oraz prof. Janusz Łosowski; kolejne wyrazy pamięci zostały odczytane przez prof. Irenę Mamczak-Gadkowską z Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu. Wielu lat w zdrowiu oraz dalszej pracy naukowej życzyli Jubilatowi: Henryk Krystek, dyrektor AP w Poznaniu, Przemysław Wojciechowski z redakcji „Rocznika Toruńskiego” oraz Hubert Wajs – dyrektor Archiwum Głównego Akt Dawnych.

Wielką niespodziankę sprawiła Jubilatowi wizyta emerytowanego kierownika zakładu archiwistyki w Centralnym Archiwum Wojskowym – Bolesława Woszczyńskiego, który do serdecznych gratulacji dołożył życzenie następnego jubileuszu urodzin.

Na końcu życzenia złożyli najbliżsi współpracownicy profesora Tomczaka. Zaczął zastępca dyrektora Instytutu Historii i Archiwistyki UMK – Jarosław Kłaczek. Następnie głos zabrała prof. Wiesława Kwiatkowska z Zakładu Archiwistyki, która oprócz gratulacji od pracowników przeczytała życzenia nadesłane pocztą z Polski i zagranicy. Prof. Halina Robótka przekazała życzenia od pracowników i doktorantów z Zakładu Zarządzania Dokumentacją i Informacji Archiwalnej.

Dziekan Jacek Gzella podziękował za liczne przybycie i życzenia, by następnie przekazać głos Andrzejowi Tomczakowi. Jubilat podziękował za sympatię, uznanie oraz zaskakująco liczne przybycie. Wyrazy wdzięczności skierował do osób, które go wszystkiego nauczyły, przez lata służyły pomocą, a których niestety już wśród nas nie ma.

Na koniec prof. Waldemar Chorążyczewski zaprezentował księgę pamiątkową, dedykowaną Andrzejowi Tomczakowi, która została wydana przez SAP i NDAP. *Silva rerum opera historica, diplomatica et archivistica continens, Andree Tomczak dedicata* z założenia miała być zbiorem artykułów naukowych, które dotyczą spraw ważnych dla profesora Tomczaka, zarówno ze względów życiowych, jak i zainteresowań naukowych.

Magdalena Niedźwiedzka

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu